

ВІДГУК

офіційного опонента на дисертацію **Шишко Надії Сергіївни**
«Соціальні інтернет-практики як чинник психологічного
благополуччя старшокласників», подану на здобуття наукового
ступеня кандидата психологічних наук за спеціальністю
19.00.05 – соціальна психологія; психологія соціальної роботи

Актуальність дисертаційного дослідження Н.С. Шишко зумовлена суспільним запитом на наукові розробки ефективних психологічних технологій покращення якості життя особистості. Прагнення до психологічного благополуччя є однією із основних рушійних сил особистісного зростання і важливою умовою якості життя особистості, тому проблема його набуття і підтримки стала предметом численних психологічних досліджень. Власне сучасне суспільство й формує замовлення на дослідження, пов'язані з виявленням факторів позитивного функціонування людини, розвитку її особистісного потенціалу, визначеності життєвих цілей, перспектив, цінностей та автономії. Соціальний ефект таких досліджень полягає у їх спрямованості на актуалізацію та розкриття внутрішніх ресурсів особистості, що забезпечує їй самостійність життєвих виборів та допомагає протидіяти негативному впливу середовища.

Наукова новизна дисертації Н.С. Шишко полягає, насамперед, у самій постановці проблеми, а саме у виявленні впливу змісту соціальних інтернет-практик на психологічне благополуччя старшокласників з урахуванням суб'єктивної оцінки цього впливу, аспектів ситуативної та цільової саморегуляції здійснення практик. Такий розгляд проблеми суттєво доповнює наявні дослідження феномена психологічного благополуччя, в яких переважно надається значення особистісним, внутрішнім чинникам. Вагомим результатом роботи є розробка авторкою теоретичної моделі структури концепту психологічного благополуччя, збагаченою розглядом складових психологічного благополуччя в системі ставлень особистості.

Прикладне значення та перспективність отриманих результатів дослідження полягає в тому, що вони можуть бути основою для розробки рекомендацій щодо визначення шляхів підвищення психологічного благополуччя, самовдосконалення, розвитку особистісного потенціалу, внутрішніх резервів самоменеджменту не лише для старшокласників, а й для інших вікових груп, оскільки інтернет-практики стали способом життя сучасної людини.

Поставлена мета та завдання дослідження є свідченням наукової компетентності дисертантки. Загалом, слід відмітити, що Надія Сергіївна своєю роботою показала високий рівень кваліфікації, вміння на теоретичному та практичному рівні виконувати поставлені завдання.

Дисертанткою здійснено ґрунтовне узагальнення основних теоретичних підходів до досліджуваної проблеми та визначено зміст базових понять: психологічне благополуччя та соціальні інтернет-практики. Обґрунтовано тривекторну модель структури психологічного благополуччя та психологічну класифікацію соціальних інтернет-практик за змістом діяльності. У результаті здійсненого аналізу, побудовано теоретичну модель впливу соціальних інтернет-практик на психологічне благополуччя старшокласників, на основі якої обґрунтовано програму та методичне забезпечення емпіричного дослідження.

Для реалізації завдань дослідження застосовано як існуючий придатний дослідницький інструментарій, так і розроблені власні методики; здійснено адаптацію україномовної версії методики К. Ріфф та стандартизацію методики експрес-оцінювання психологічного благополуччя.

Заслуговує позитивного відзначення обсяг вибірки досліджуваних – 1144 респонденти, серед яких 458 хлопців і 686 дівчат. Це учні 9–11 класів загальноосвітніх шкіл із 7 областей України. Вік учасників опитування – 14–17 р.

Діагностичний матеріал дозволив отримати низку вагомих результатів дослідження, зокрема виявити вплив інтернет-практик на психологічне

благополуччя старшокласників залежно від їхнього змісту. У роботі статистично підтверджено закономірності позитивного впливу на психологічне благополуччя старшокласників таких інтернет-практик, як пошук цікавого контенту та інформації для навчання (інформаційно-прагматичні споживчі практики), користування соціальними мережами з метою підтримання дружніх стосунків (комунікативно-підтримувальна практика). Негативний вплив на психологічне благополуччя старшокласників має користування інтернетом без мети та гра в комп'ютерні ігри. Встановлено, що користування інтернетом з метою персонального розвитку позитивно впливає на психологічне благополуччя старшокласників. На основі виявлення ризикових груп користувачів за цілями користування інтернетом, визначено можливості та шляхи цільової саморегуляції як головного напрямку зміцнення психологічне благополуччя під впливом інтернет-практик.

Загалом, слід відмітити логічність та послідовність дисертаційної роботи. Наукові положення, висновки і рекомендації, сформульовані у дисертації, належним чином обґрунтовані, чітко продумана послідовність викладення матеріалу. Джерельна база, опрацьована дисертанткою, відзначається широтою та її глибоким аналізом. Застосування адекватних методів статистичної обробки отриманих емпіричних даних сприяє досягненню мети дослідження.

Філігранний і вдумливий аналіз результатів дослідження, багатопланове проникнення у психологічну сутність процесів – все це переконливо свідчить про високу кваліфікацію та відданість справі авторки роботи. Усі результати сприймаються переконливо, не викликаючи сумнівів щодо процедурно-діагностичного перебігу емпіричного дослідження та інтерпретації його результатів.

Результати дисертаційного дослідження мають достатньо широку *апробацію* на п'яти масових наукових заходах, *впроваджені* в практику трьох організацій та повністю *викладені* в 9 наукових працях, 2 з яких – статті у

наукових фахових виданнях, включених до переліку МОН України, 3 – у вітчизняних журналах, що входять до наукометричних баз, 1 – у зарубіжному науковому виданні.

Дисертаційна робота й автореферат оформлені відповідно до чинних нормативних вимог. Зміст автореферату ідентично відображає основні наукові положення дисертації.

Таким чином, якісно здійснений теоретичний аналіз проблеми, застосування адекватних стосовно поставлених завдань методів дослідження та обробки даних, репрезентативна вибірка, належний аналіз та узагальнення отриманих емпіричних результатів, свідчать про їх достовірність, а також наукову обґрунтованість сформульованих в дисертації наукових положень та підсумкових висновків.

При загальному позитивному враженні від цієї змістовної, глибокої, ретельно виконаної дисертаційної роботи в мене є й деякі зауваження і побажання, які б, на наш погляд, покращили роботу:

1. Здійснивши ґрунтовний аналіз теоретичної бази дослідження, його авторка пропонує модель впливу соціальних інтернет-практик на психологічне благополуччя старшокласників. Важливого значення в запропонованій моделі надано блоку «суб'єктивне сприйняття впливу соціальних інтернет-практик» (стор. 6 автореферату, стор. 53 дисертації). Хотілось би почути більш змістовне обґрунтування значення блоку «суб'єктивне сприйняття впливу соціальних інтернет-практик».

2. Оригінальним задумом авторки роботи є ідея модифікувати структуру психологічного благополуччя К. Ріфф, застосовуючи систему ставлень В.М. Мясіщева. На нашу думку, було б доречним надати обґрунтування цієї ідеї, особливо з огляду на відсутність критики теорії К. Ріфф, справедливо віднесеної до класичних.

3. Соціальні інтернет-практики є одним із головних концептів цього дослідження. Хотілось би почути аргументацію стосовно застосування терміну «соціальний» до окремих інтернет-практик, які вивчає дисертантка

(зокрема, «пошук інформації для навчання» та «пошук цікавої інформації»).

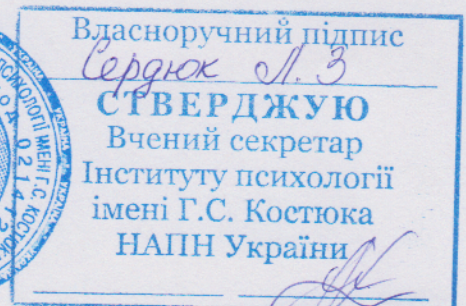
4. Текст четвертого розділу роботи, на нашу думку, є дещо перевантаженим описом результатів дисперсійного аналізу. Ця частина роботи набула б більшої ґрунтовності якщо б на основі отриманих емпіричних даних були запропоновані конкретні рекомендації щодо практичного використання отриманих результатів.

Висловлені зауваження жодним чином не знижують наукової цінності цього актуального, глибокого, самостійного дослідження та викладених у ньому наукових результатів, вони носять дискусійний характер і не можуть вплинути на обґрунтовану вище загальну високу оцінку роботи.

Дисертаційне дослідження має комплексний, завершений характер і розкриває нові обрії психологічного дослідження вказаної проблематики.

Отже, дисертаційна робота «Соціальні інтернет-практики як чинник психологічного благополуччя старшокласників» є завершеною науковою працею, в якій отримані нові науково обґрунтовані результати, що в сукупності вирішують важливе науково-практичне завдання соціальної психології; Робота відповідає вимогам пп. 11, 12, 13 «Порядку присудження наукових ступенів», затвердженого постановою КМУ № 567 від 24.07.2013 р. (зі змінами, внесеними згідно з постановами КМУ № 656 від 19.08.2015 р., № 1159 від 30.12.2015 р. та № 567 від 27.07.2016 р.), що висуваються до кандидатських дисертацій, а її авторка Шишко Надія Сергіївна заслуговує здобуття наукового ступеня кандидата психологічних наук за спеціальністю 19.00.05 – соціальна психологія; психологія соціальної роботи.

Офіційний опонент,
завідувач лабораторії психології
особистості імені П.Р. Чамати
Інституту психології імені Г.С. Костюка
НАПН України,
доктор психологічних наук, професор

Сердюк Л.З.